

ශ්‍රී ලංකාවේ විශේෂ පුස්තකාලවල පුස්තකාල
කළමනාකරණ පද්ධති භාවිතය.

ඩබ්ලිව්. කේ. හර්ෂනී ජයති

FGS/LISC/MC/08/004

කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලයේ සාමාජීය විද්‍යා පීඨයේ පුස්තකාල හා
විද්‍යාපන විද්‍යාව පිළිබඳ සමාජීය විද්‍යාපති පර්යේෂණ උපාධිය
සඳහා ඉදිරිපත් කරන ලදී.

2016 ජනවාරි

ප්‍රවේශ අංකය:	1211
වර්ග අංකය:	

සාරාංශය

නූතනයේ තාක්ෂණික දියුණුවත් සමඟ ජාතික, විශ්වවිද්‍යාල, පාසල්, මහජන සහ විශේෂ පුස්තකාලයන් තාක්ෂණික සහ පාඨක සේවාවන් පවත්වා ගෙන යාම උදෙසා පරිගණක මෘදුකාංග උපයෝගී කර ගනු ලබයි. පර්යේෂණය තුළින් විවිධ විශේෂ පුස්තකාලයන් සෙසු පුස්තකාලවලට වඩා ඉදිරියෙන් පුස්තකාල ස්වයංක්‍රීයකරණය වී ඇති බැව් පැහැදිලිව පෙන්නුම් කර ඇත. මෙම විශේෂ පුස්තකාල ඒ සඳහා ඉතාමත් කාර්යක්ෂම සහ ඵලදායී පුස්තකාල පද්ධති යොදා ගෙන ඇත. මෙම පර්යේෂණයේ ප්‍රධාන අරමුණ වී ඇත්තේ, ශ්‍රී ලංකාවේ විශේෂ පුස්තකාලයන්හි පුස්තකාල කළමනාකරණ පද්ධති භාවිතය පිළිබඳ ව පුළුල්ව අධ්‍යයනය කිරීමයි. සෙසු අරමුණු තුළින් තාක්ෂණික සහ පාඨක සේවාවන් සඳහා පුස්තකාල කළමනාකරණ පද්ධති කෙසේ යොදා ගෙන තිබේ ද, පුස්තකාල කළමනාකරණ පද්ධති පිළිබඳ ව පුස්තකාල කාර්ය මණ්ඩලය දක්වන ආකල්ප පරීක්ෂා කිරීම, විශේෂ පුස්තකාලවල මවු ආයතනික අරමුණු කරා ළඟා වීමට මෙම පුස්තකාල කළමනාකරණ පද්ධති දක්වන දායකත්වය සහ සමාජ විද්‍යා විශේෂ පුස්තකාල සහ විද්‍යා හා තාක්ෂණික විශේෂ පුස්තකාලවල පුස්තකාල කළමනාකරණ පද්ධති භාවිතය අතර ඇති වෙනස්කම් පරීක්ෂා කිරීම ද සිදු වුණි.

මෙම පර්යේෂණය සඳහා විශේෂ පුස්තකාල 30 ක් යොදා ගත් අතර, අධ්‍යයනය සඳහා අවශ්‍ය කරන දත්ත එක් රැස් කිරීම සඳහා ප්‍රශ්නාවලියක් යොදා ගන්නා ලදී. තෝරාගත් විශේෂ පුස්තකාලවල පුස්තකාලවල පුස්තකාලයාධිපතිවරුන් සමඟ සම්මුඛ සාකච්ඡා පැවැත්වීය.

අවසාන වශයෙන් පෙනී ගිය කරුණක් නම්, විශේෂ පුස්තකාලයන්හි සාමාජීය විද්‍යා විශේෂ පුස්තකාලවලට වඩා විද්‍යා හා තාක්ෂණික විශේෂ පුස්තකාල, පුස්තකාල කළමනාකරණ පද්ධති භාවිතය අතින් ඉදිරියෙන් සිටින බවයි. ඒ බැව්, පුස්තකාල තාක්ෂණික සහ පාඨක සේවාවන්වල සාර්ථකත්වය තුළින් පැහැදිලි විය. මෙම බොහෝ පුස්තකාලවල දුරස්ථ ප්‍රවේශය සතුටුදායක මට්ටමින් නොපැවැත්විණි.

මෙම බොහෝ විශේෂ පුස්තකාලයන්හි මුහුණ දෙන්නා වූ ප්‍රශ්නය ලෙස පුස්තකාල කළමනාකරණ පද්ධති ආශ්‍රිතව පැන නගින ප්‍රශ්න විසඳීම සඳහා ප්‍රමාණාත්මක කාර්ය මණ්ඩලයක් නොමැති කම, මව් ආයතනයේ අවධානයට යොමු නොවීම, ප්‍රතිපාදන නිසි ලෙස නොලැබීම දක්විය හැකිය. වඩාත් සාර්ථක පාඨක සේවාවක් උදෙසා අනිවාර්යයෙන්ම පුස්තකාල කළමනාකරණ පද්ධති අත්‍යවශ්‍ය වී ඇති බව අවසාන වශයෙන් කිව හැකිය.

ප්‍රමුඛ පද - පුස්තකාල කළමනාකරණ පද්ධති , පුස්තකාල ස්වයංක්‍රීයකරණය , පුස්තකාල කළමනාකරණය , විශේෂ පුස්තකාල , තොරතුරු සේවා

Abstract

Use of computer applications for library operations both technical and user services have been considerably increasing in different types of libraries such as national, university, school, public and special. Literature indicates that the situation of library automation in special libraries is somewhat satisfactory compared to other libraries. For both technical as well as service functions different library automation software are used and this process is defined as the application of Library Management Systems (LMS) in the library literature as well as in the field. Hence the principal purpose of this study was to examine the usage of existing Library Management System in the special libraries in Sri Lanka. The other objectives were to explore how LMS were used for technical as well as user services, to examine the attitude of staff toward the application of LMS, to study how the expected objectives of special libraries were achieved though the application of LMS. Comparative analysis was done the use level of LMS between science special libraries and special libraries belong to social sciences institutions.

Survey research method adopted and the population was the total special libraries in Sri Lanka and the sample was 30 special libraries. Structured questionnaire and an interview guide were used for data collection purpose.

It concluded that category belongs to science libraries were more successful than social science based special libraries in using LMS. Use of LMS for library technical functions are satisfactory than user services. The use level of LMS for Online Public Access is not satisfactory. Solving situational problems in the use of LMS were much difficult since the staff lack adequate knowhow. The attention of parent institutions in this process was not up to the standard. Hence some organizational intervention is required for the improvement of the application of LMS in these libraries. Applications of LMS for user services are to be improved.

Keywords – Library Management System, Library automation, Library Management, Special libraries, Information services